

Energi, naar den Sag, for hvilken der arbeides, ikke formaaer at beskaele Lederne med sand og varig Interesse, end sige at fremkalde Begjæring for den Idee, der har affødt den.

Spørgsmaalet om offentlige Bade- og Basteanstalter for Almuen var allerede praktisk besvaret i Englands større Byer i Fjærrettyperne, ved Oprettelsen af flere saadanne Etabslementer, deels grundede paa Actier, deels paa privat Godgjørenhed, deels paa Commuenes Tilskud; det forplantede sig derfra hurtigt til Fastlandets øvrige Hovedsteder. Da det herhjemme første Gang kom til offentlig Omtale i Borgerrepræsentanternes Møde i Februar 1849, valtes strax Baron Hambros Interesse for Sagen, saa at han det paafølgende Aar stillede 3 Aars Renter af en Legatcapital, 12,000 Rdl., til Commuenes Raadighed, som første Begjæring til en Anlægsfum. Disse Renter, i Forening med andre af ham indbetalte Belsb, udgjorde i 1853 en Sum af 24,500 Bco. Ml. og bleve da afgivne til Forvaltning til Borgerrepræsentationens Legatcomitee, og et Udvalg bestaaende af Statsraaderne Hvidt og Algreen-Ussing, samt af Lømmermester Kayser nedfat til at gjøre nærmere Forslag om Sagens Realisation. Baron Hambro vedblev at indbetale, og det nedsatte Udvalg at forhøje sig taus, indtil den overordnede Sundhedscomission, formodentlig paavirket af den hærjende Choleraepidemi, i November 1857 androg hos Communalbestyrelsen paa, at Badeanstalten snarest muligt maatte komme til Udførelse. Kort efter afgav Comiteen en Beretning om sine Bestræbelser baade i Retning af Erhvervelse af passende Planer og af passende Byggeplads enten i Kongenshave, paa Marmorpladsen, eller paa private Grunde, Alt uden Resultat, hvorfor den ansaae sit Hverv for endt, saameget mere som Sagen formeentlig ikke kunde fremmes, før Vandværket var kommet istand, og som Magistraten til samme Tid vilde have faaet sin særegne Afdeling for slige Sagers Behandling. Da derhos Foreningen for Arbejderboligers Anskaffelse samme Aar havde bestemt sig til Opførelse af Bade- og Basteanstalt samt Dampkjøkken paa en den tilhørende Plads paa Christianshavn, fandt Udvalget det ogsaa hensigtsmæssigt, først at oppebie Resultaterne af dette Anlæg, der ansaaes hensigtsmæssigt at være i private Mænds Hænder, fremfor i Commuenes, for at denne kunde føre sig de sammesteds vundne Erfaringer til Nytte. Den afgivne Beretning foranledigede Borgerrepræsentanterne, til hvis Disposition Baron Hambro særlig havde stillet sin Gave, til at anmode Magistraten om, naar dens nye Organisation var traadt i Kraft, da at fremkomme med Forslag til Anstaltens Fremme.

Herefter hvilede Sagen atter i tre Aar, indtil November 1860, da den opløste Comitee anmodede Forsamlingen om at henvende sig til Magistraten med Begjæring om Sagens Fremme. En derefter nedsat combineret Comitee foreslog da i Mai 1861, at Forsamlingen skulde benytte Leiligheden, der frembød sig til at faae en passende Byggeplads, ved at kjøbe et af Finansministeriet tilsalgs udbudet Areal af Nyboder, som, om det end ikke opfyldte alle de Betingelser, der burde kunne stilles til Beliggenheden, dog formeentlig kunde bruges, og faaes for en moderat Kjøbesum. Paa 1,850 Kvadratalen af denne Plads, liggende med Fagade mod Borgergade og med Siderne ud til Kanin- og Hindegade, er Anstalten nu udført efter Stadsingeniørens dertil gjorte Project. Anlægget indeholder 14 Babelar for Mænd og 6 for Kvinder, med særlig Indgang fra de forskjellige Sidegader for hvert Kjøns, samt 20 Basserum, Tørre-, Rulle- og Strygelse-, og en Beboelsesleilighed for Inspectoren tildeels i Kvistetagen mod Borgergade. Alle Babelar ere af brændt Leer med Glasur, for at stikke den størst mulige Keenlighed; det varme Vand til disse og til Bastingen samt Opvarmningen tilveiebringes ved Damp fra tvende 20-Hestes Dampkedler, i hvis Skorsteen et eget, ved Varmen i denne ophevet, Fjernvar tilveiebringer fornøden Ventilation. Prisen for et varmt Bad er ansat til 12 β, for et kolbt til 8 β, for en Bassetime 4 β, og 3 β for hver følgende halve Time, og for et Tørreum til 8 β pr. Time. Til Opførelsen og Grunden er den største Deel af den Hambroffse Gave, der er lobet op til c. 50,000 Rdl. medgaaet, saa at det aarlige Tilskud til Driftsudgifterne — der ere calculerede til ialt c. 4,300 Rdl. — anslaaet til c. 1000 Rdl., maa udbedes af Commuen, som selv igjennem Magistraten overtager Anstaltens Ledelse og Forvaltning.

Naar man forgyver sig i eller paa Bygningen leder efter et spjalt Tegn paa, hvem der har ydet denne storartede Gave, da maa Grunden hertil ikke tillægges Utaaknemmelighed eller Mangel paa Paaskjønneelse, men et af Begjærerens selv udtalt bekedent Dufte, idet han skal have frabedet sig saadant og vil søge sin Tilfredsstillelse i den Gavn og Nytte, Anstalten forhaabentlig vil stikke blandt den Klasse Medborgere, den nærmest er bestemt for. Hvorvidt dette vil lykkes, vil naturligvis tildeels afhænge af Maaden, hvorpaa Anstalten drives, men ogsaa, og vi besyrgte i ikke ringe Grad, af den Omstændighed, om Pladsen for Anlægget er heldigt valgt; thi hvor stor Indflydelse dette kan udøve, sees besværlig ved den Christianshavnske Badeanstalt, som saaber behørigt Opstand. I hvert Fald har Baron Hambro, fjøndt fjernet fra sit Fødeland, givet et smukt Bidnesbyrd om, at han ikke har glemt det. Vi ønske, at ret mange af vore Medborgere maatte følge dette Exempel til Betsignelse for Commuen og dens Beboere.

Kaffens Æsthetik.

Min Læser, Du maa ikke være Homöopathy og sige, at Kaffen ikke altid er sund, Du maa ikke engang nogensinde et eneste Dieblil have lyttet til saadanne Lægers Ord, der i dette Stykke ikke ere bedre end de af dem selv forfattede Homöopathier, Du maa aldrig blot et Secund have rokket blot en Knappenaals Brede fra den grundmurede Overbeviisning, at Kaffen er sund, sund som Solfin i en Dagligstue, som et Glas Mælk paa en Bank under et grønt Træ, som din Moders Kys — ellers er Du aldeles ikke min Læser. Men Du derimod, som med en vis Henrykkelse sagner dine Skridt i det snevre Stræde, hvor Lugten af brændte Bønner følger ud fra et smukt, lille, saldsferdigt, hyggeligt Huus, som lægger Alt fra Dig, naar Du seer Koppen komme ind i din Stue paa en Vasse, som med Fryd stikker Sølvaaeren i det brunladne Hav, paa hvis bustende Overflade Glødestindet vugges som store Stummaser over de hvide Sukkerklipper paa Bunden, hvilke Havets Vølgeslag mere og mere stikke bort — see, Dig tør jeg lade læse efterfølgende Linier; thi jeg veed, at Elsteren fryder det altid at høre om den Tilfælde, selv om det kun gives ham at lytte til en stammende, lille Bondedrengs mangelfulde Beskrivelser. Saa lader os tale om Kaffen som Venner, Kaffens sande Venner! —

Kaffens Hjem er Arabien, det giver Videnstaben; at det maa have været det lykkelige Arabien, giver den sunde Fornuft. Fra disse Stjerne Egne, Eventyrernes Hjemland, lyder Legendens om Kaffen saaledes: En værdig, hjertensgod, gammel, rødindet Abbed med kridhvøit Næsehaar kunde aldrig faae sine Munkte aarvaagne. Naar han om Natten stod op og paa Embædsvegne kom listende med Blændlygten, traf han saa sørgeligt lidt en brun Kutte snorkovende paa en Træstol, eller — hvad der tog sig endnu angsteligere ud — han saae en Skalbepaande nikke op og ned, og hvert Dieblil true med at tørre mod en haard Steenpille. Belymret spadserede den gamle Abbed paa Bjergene om Klofret, og der mødte han Bildgeben; ja, den kunde holde sig vaagen! Naar han kom der, træt og varm, i Middagsstunden, da løb Bildgeben og sprang nok saa lystigt i det brændende Solfin, og naar han seent i den mørke Nat gik nedad Bjergets Straaning, da jagede de sorte, hornede Stygger ham forbi, og steg han derop, før Morgensolen kastede Rødt i Luften, da stod Bildbukken der allerede og snusebe fornsiet paa en Klippe-top, og i dens Skjag hang Græsstraae, som den havde hentet paa en anden, lyseblaa Klippepids langt borte. Og han saae den vaagne Glands i Gæbekullens Nie og tænkte paa, hvorfra det dog kunde komme; men en Stjorn Dag kom han efter det. Han traf en gammel, hvid Bildgeb, der hviøede Hornene ned paa Ryggen og med Henrykkelse rev nogle røde Bær af et smukt, slankt Træ med blanke Blade. En halv Time efter trippede den gamle Abbed ud i Klosterhaven, fulgt af en Munk med en Spade paa Kaffen; den Gamle gned fornsiet sit glindsende Skjæg mellem sine magre Hænder og tog sin Kalot af, i hvilket han havde gjemt en lille, grøn Afkægger. Nu tilhørte Kaffen Verdenshistorien. Munkene, — ja, de forstode, hvad der er godt paa denne Jord! Mellem sunde Bjerge, i en deilig Dal, med en stille Sø og en Skov med Fugle i, der byggede de deres Klostre og plantede en Rosenhave dertil, og i Klosterhaven, i Lyshuset, hvor mange, hvide Blomster slyngede sig om Trærojerne, der stod det første Kaffebord. Muhameds brunlindede Dreng, de raffe Arabere, lærte Kaffekommercen af Munkene, og saa var Hemmeligheden ude blandt Folk. Den lange, dovne Tyrk sad hele Dagen med en Kop foran sig, og Europas nysgjerrige Søn maatte hen at lige i den og smage; strax var Forslaget antaget og henvist til anden og tredie og syttende og attende og nioghalvfemsindstyvende Behandling. Det gik hurtig, for det var ingen dansk, men en tydsk Læge, der tog sig af Sagen. Og nu — er der nu en treaars Dreng, der ikke kjender, om ikke hjemmefra saa dog fra den gode Bedstemoder, hvor deilig det er at staae paa en Skammel ved Bedstemoders Bord, med Bedstemoders Kommetørklæde om Halsen, og spise tyndt, lyst Kaffevand af en Underkop med en Theeske? —

Der kunde skrives en deilig Sang om Kaffens Liv og Levnet: Første Vers: Kaffekoppen duster berne i de varme Lande under den blaae Glasshimmel, de hvide Blomster springe ud for Solens Diekast, og Fuglene kunne ikke synges bedre paa nogen Green i hele Skoven, end paa den glindsende, altid grønne Kaffeegreen. Andet Vers: Syblandske, deilige Kvinder med Flaestkaar og broget Uldgarn som Drenge komme i hvide Kjøler, med flade Kurve paa Hovedet, slyngende en smuk malebarisk Sang; de plukke og plukke, og det røde Bær sunkler som Ild i den mørke Gaand. Tredie Vers: Frugterne tørres i Solen; Sommerfuglene danser over dem. I Skalmøllen smeltes Vidsten de sorte Nyggstjerner, og saa kastes de tunge Kaffeakke knaender paa Blækruggene, for at tørre Blødet af. Skibet seiler bort over det blindefne Verdenshav; det mægtige Handelshuus' vidtbesjendte og overalt respecterede Mærke løse Fuglene i Bimlerne, det staaer paa Capitainens Papirer, det er syet med rød Traad paa Matrosernes hvide Buzer, det er malet med sorte Streger

paa hver Kaffeak i Læsten. Fjerde Vers: Hundrede Penne have spruttet i alle mulige Sprog i Hænderne paa hundrede Bogholdere med stive, hvide Halsbind og Regnepander; men saa staaer Kaffen ogsaa i Kjøbmandens Boutik. Altid er der Liv, Handel og Munterhed i denne Boutik; Drengen er saa klobet og kan synke Rosiner, uden at noget Menneffe kan see det udenpaa ham, Svenden lader Bønnerne røse paa et halvt Ark Papir og ligner dem ved Eksenbeenskluger. Femte Vers: Bønnerne rumle ud i Verden; de rumle i Livree-tjenerens afsegraae Frakkelomme under to store, blanke Sølvknapper, i hvilke en Løve lugter til en Kofe, de rumle i Bispens Kurv mod en Guleroed, en Peberrod, en Kalvestank og en Bog fra Leiebibliotheket, de rumle i Bondemandens ene Pomme, medens de grønne Cichoriepakter stikke op af den anden, og han selv med Piben i Munden traver hen ad Landeveien og seer paa Kornet til begge Sider. Sjette Vers: Kjelderkonen brænder Bønner i det mørke Kjøkken dybt nede under Porten; det seer heragtigt ud! Røgen følger, lystigt duftende, frem, Skraldemanden snuser den op, medens han svinger sin Stralbe i Porten. Røgen gaar tilveirs langs opad Huset; i Stuevinduet puster Bertens gnavne, røde Hvalfiskeantigt to tilfredse Dampstøiler ud af Kridtpibens lakkede Spids, og Studenten aabner sit Kvistvindue, lægger Slobroksærmet i Vindueskarmen, men saaledes, at Gjenboens Frøken ikke kunne see Hullet, og indaander med Fryd de nærende, hjemlige, kryddrede Skyer. Tagkatten paa Skorstenskanten lukker Zinene i Berufelse og høiest oppe i Luften kjøre Duerne rundt i den herlige Røg. Syvende Vers: Bedstemoder er ganske blind; men naar hendes gamle Sigthænder med de store, graae Muffebiser faae fat paa Kaffeemøllen, da kommer der Liv i Bedstemoder, da flytte Børnebørnene Skamlerne hen om hendes Sirlses Kjøle og høre Historien om Nefslagerdrengen, der havde faaet gode Armkræfter af at dreie Hjulene og derfor blev hentet op paa Skottet for at male Kaffe-bønner i hele fjorten Dage til Prindsessens Bryllup, og kom hjem til sin Moders Hytte med Døerfalkens gamle Frakke paa, med en Skinke bunden paa Ryggen og med en Krandselagering med Bryllupstær paa omkring sin graae Hat. Ottende Vers synger Kaffeaffinen om Alt, hvad den seer i sine blanke Sider: Den guldglimdende Kaffeakke med en Prop i Svælgget, Fyrkabet, der seer ud som en Fabrikbygning, hvor Jiden gløder bag de mange Vinduer, Kopperne, der staae der og vente med tomme Maver ligesom smaa Soldater, der ere opstillede for at faae Commissbrød, den lille, buttede Glødelande, der bringer mere Nyt end Avisen, naar den om Morgenen kommer fra Mellemadamen, Sølvstøkkerkaalen, Døesfaers Faers Brubegave til Oldemo'er, og Kallertenen med Kaffebrødene, som Bagerstenden ribede et Par Bogstaver i, da han i Mattens Stilhed stod ene i Bageriet, men stattede dem ud igjen, inden han med et Gul stod dem ind i Dønen. Niende og tiende Vers begynder med: „Kaffen er særdig!“ med „O!“ og „Åh!“ og kan ikke siges i Prosa. Saaledes kunde der digtes en lang Sang om, hvad Naturhistorien og den øvrige Videnstaf lærer os om Kaffe-bønnerne, Kjæreste-frugterne, der sidde to og to sammen i det mørkerøde lille Hjertebær. — Fjend vi vende os fra Videnstaben, er der en Indvendning at imødegaae. Videnstaben er i sin Dom over Kaffen nyligt*) kommen til følgende Resultat: „Kaffen virker oplivende paa Nervesystemet og befordrer Fordøjelsen, men kan ogsaa foraarsage Hjertebanken og andre nerveuse Tilfælde.“ Hvor let er vor Seir her! Hvor latterligt at see den blege, blaabrillede, tyndhaarede Lærde sætte denne Bæmsse paa Kaffens Rygte, og — Bæmsen flyver tilbage og sætter sig paa hans egen kemistmedicinske Næse! Kaffen forvolder Hjertebanken — ja, men det er Henrykkelsens Hjertebanken! Denne Indvendning kan altsaa med lige saa stor (eller lige saa ringe) Fjend reises mod de stolteste, bedste, lykkeligste Dieblilke i Menneffets Liv: Da Du blev Kammerraad, Svend, Lieutenant, Student, R. af D. eller iført Trøje og Buzer, bankede det da ikke derinde? Da Du reddede Amagerkonens brøtende, hjulbeneede Ole fra at blive kjørt over af en Kulstøst, sit Du da ikke dygtig Hjertebanken? Og, da „Sun“ gav Dig det rentebærende Ja, og Du begyndte at sige „Min egen —“ ifødelfor „Frøken —“, sølte Du da ikke disse „andre nerveuse Tilfælde“? — Naar en Mand paa Sølvbjergene i Mexico pludseligt dumper gjennem et Hul med Spade, Straachet, Kantingsbuzer, en Rulle Straa, to Doske og det Fæle, og ganske uventet kommer til at staae i en Hule, der er saa beslaaet med Sølv overalt, som en Kasterolle indvendigt er fortinnet, da kan han ikke strax rive Væggene ned og bringe hele Herligheden ud til de forbaujede Kammerater; nei, han maa nøies med at snappe lidt Klumper og styrte ud. Ganske paa samme Maade gaar det den, der forsøger sig paa Kaffens Æsthetik, han kommer kun løbende med to Haandfulde Smaabilleber fra Kaffens rige Schacht, og siger som Manden i Mexico: „Dette er blot Smaakatter mod, hvad der er!“ — Dog, lader os alligevel — til Kaffens Belysning — komme med en Deel Smaabilleber, lader os løfte vor lille æsthetiske Kaffeakke og stjenke ud, hvad vi have, og trøste os med, at

*) Nordisk Conversationslexicon (Kjøbenhavn 1861), Bind 4, Side 4, Spalten: Kaffebyre — Kaffaria.